

Z9/37. zasedání Zastupitelstva města Brna
konané dne 15.9.2026

58. Zapojení Fondu rezerv a rozvoje v souvislosti s poskytnutím investičního příspěvku Muzeu města Brna na zhotovení pamětní desky - návrh rozpočtového opatření

Anotace

Předmětem materiálu je žádost Muzea města Brna, příspěvkové organizace, o finanční příspěvek na zhotovení pamětní desky připomínající transport Romů a Sintů z roku 1943 ve výši 300.000,- Kč. Navrhuje se umístit pamětní desku v ulici Masná, která je historicky autentickým místem tehdejšího shromaždiště Romů a Sintů před jejich deportací do koncentračního a vyhlazovacího tábora Auschwitz II - Birkenau dne 7. 3. 1943.

Návrh usnesení

Zastupitelstvo města Brna

1. schvaluje

- poskytnutí investičního příspěvku Muzeu města Brna, příspěvkové organizaci, na zhotovení pamětní desky připomínající transport Romů a Sintů z roku 1943 ve výši 300 tis. Kč s termínem vyúčtování do 31. 12. 2026
- rozpočtové opatření dle tabulky z důvodu zapojení Fondu rezerv a rozvoje, která tvoří přílohu č. ... tohoto zápisu

Stanoviska

Rada města Brna materiál projednala na schůzi č. R9/191. konané dne 2. 9. 2026. Schváleno jednomyslně 10 členy.

Finanční výbor ZMB materiál projednal dne 9. 9. 2026. Výpis usnesení Finančního výboru bude ZMB předložen písemně.

Podpis zpracovatele pro archivaci

Zpracovatel

Elektronicky podepsáno

PaedDr. Jan Polák CSc.

vedoucí odboru - Odbor sociální péče

8.9.2026 v 07:36

Garance správnosti, zákonnosti materiálu

Spolupodepisovatel

Elektronicky podepsáno

Mgr. Jiří Kučera

vedoucí úseku - 1. úsek

8.9.2026 v 10:55

Obsah materiálu

Návrh usnesení	1 - 2
Obsah materiálu	3 - 3
Důvodová zpráva	4 - 4
Příloha (Zadost_pametni_deska_-_finance.pdf)	5 - 5
Příloha (Text_na_pametni_desku.pdf)	6 - 6
Příloha (Informace_o_transportu_Romu_1943.pdf)	7 - 8
Příloha k usnesení (RO_FRR_Muzeum m.B. 300 tis..pdf)	9 - 9

Důvodová zpráva

Voleným orgánům statutárního města Brna je tímto materiálem předložena žádost Muzea města Brna, příspěvkové organizace, o poskytnutí finančního příspěvku ve výši 300.000, - Kč na zhotovení, výrobu a instalaci pamětní desky připomínající transport Romů a Sintů z Brna do koncentračního a vyhlazovacího tábora Auschwitz II – Birkenau v březnu roku 1943.

Muzeum města Brna se dne 13. 7. 2026, prostřednictvím ředitele Mgr. Šolce, s touto žádostí obrátilo na náměstkyni primátorky JUDr. Kerndla. Navrhuje se umístit pamětní desku na adrese Masná 7, která je historicky autentickým místem tehdejšího shromaždiště Romů a Sintů před jejich deportací. V areálu bývalých policejních stájí zde bylo počátkem března 1943 soustředěno celkem 1 038 moravských Romů a Sintů, kteří byli dne 7. března 1943 deportováni z městských jatek do tábora Auschwitz II – Birkenau.

Navrhované pietní místo připomene jednu z tragických kapitol historie města Brna i osudy moravských Romů a Sintů, jejichž komunity byly deportacemi a následným nacistickým pronásledováním zásadním způsobem zasaženy. Obnova důstojné připomínky této události přispěje k uchování historické paměti, vzdělávání veřejnosti a připomínání obětí rasové perzekuce.

Návrh byl projednán Poradním sborem pro záležitosti romské menšiny v Brně dne 18. 5. 2026, který iniciativu podpořil. Odbor sociální péče MMB předloženou iniciativu podporuje.

Finanční příspěvek bude, v případě schválení, příspěvkové organizaci poskytnut formou investičního příspěvku, jehož zdrojem bude rezerva OSP alokovaná ve Fondu rezerv a rozvoje.

Komise sociální materiál projednala dne 25. 8. 2026.

Hlasování: 7 – pro, 1 – proti, 0 – se zdržel/ ze 13 členů. Usnesení bylo přijato.

Mgr. Vobořil	Ing. Brzobohatý	Ing. Bohuňovská	Marek Svitavský	Mgr. Dubová	MUDr. Gruberová	PhDr. Krytínář	Mgr. Novotný	Petr Kubeš	PhDr. Karnet	Ing. Suchý	Ing. Svobodová	Mgr. Dvořáček
---	proti	pro	---	pro	pro	pro	---	---	pro	---	pro	pro

Rada města Brna materiál projednala na schůzi č. R9/191. konané dne 2. 9. 2026.

Schváleno jednomyslně 10 členy.

JUDr. Vaňková	Mgr. Černý	RNDr. Chvátal	JUDr. Kerndl	Ing. Podivínská	Bc. Aberl	Ing. arch. Bořecký	Petr Bořecký	Ing. Kratochvíl	JUDr. Matonhová	JUDr. Oliva
pro	pro	pro	pro	pro	pro	pro	pro	----	pro	pro

V Brně dne:
13. 7. 2026

Naše značka:
MuMB-02903/2026/EPr

JUDr. Robert Kerndl
Náměstek primátorky
Statutárního města Brno
Husova 196/12
601 67 Brno

Věc: Žádost o finanční příspěvek na zhotovení pamětní desky připomínající transport Romů a Sintů z roku 1943

Vážený pane náměstků,

obracím se na Vás jménem Muzea města Brna, na základě úkolu z Poradního sboru pro záležitosti romské menšiny v Brně s žádostí o finanční příspěvek 300 000 Kč na zhotovení pamětní desky obětem nacistických deportací Romů a Sintů z března 1943.

Původní pamětní deska v ulici Zderadova musela být odstraněna kvůli demolici budovy. Novým, historicky autentickým místem se stane ulice Masná, kde protektorátní správa v areálu bývalých stájí zřídila provizorní tábor. V mrazivém počasí a nelidských podmínkách zde bylo shromážděno 1 038 moravských Romů a Sintů, kteří byli 7. března 1943 deportováni z přilehlých městských jatek přímo do vyhlazovacího tábora Auschwitz II – Birkenau.

Obnova tohoto památníku je zásadní pro záchranu historické paměti a reflexi lokální historie v městě Brně. Transport fatálně zasáhl celé rodové linie po staletí usazených moravských Romů.

Finanční prostředky budou plně využity na zpracování, výrobu a instalaci pamětní desky na budově v ulici Masná. Věříme, že tento památník oběti rasové perzekuce důstojně připomeneme.

V příloze zasílám podrobnější informace o nacistických deportacích Romů z Brna a návrh pamětní desky.

Předem Vám děkuji za Vaši podporu.

S pozdravem

.....
Mgr. Zbyněk Šolc
ředitel

**"Já jsem vzkříšení i život" řekl Ježíš.
"Kdo věří ve mně, ikdyby zemřel, bude žít"**

Jan 11,25

Památka na první hromadný transport Romů a Syntů z Brna do Osvětimi 7.3.1943

Dne 7.3.1943 bylo z brněnských městských jatek nákladními vagóny odvezeno přes tisíc Romských mužů, žen a dětí do vyhlazovacího tábora Osvětim, z nichž většina z nich nepřežila.

Romští spoluobčané byli sváženi začátkem března 1943 na sběrné místo, kterým se staly stáje jízdního oddílu protektorátní uniformované policie na Masné ulici.

V den transportu byli naloženi na vlečce městských jatek do nákladních vagónů a odvezeni do vyhlazovacího tábora Osvětim.

Podle databáze Holokaust.cz, bylo z Brna vypraveno celkem 12 transportních vlaků které odvezli celkem 10080 osob. Konce války se dočkalo 841 z nich.

Sběrné místo v brněnské Masné ulici fungovalo začátkem března 1943 jako hlavní shromaždiště pro první masový transport moravských Romů. Původní plán nacistů sice předpokládal, že jako první půjdou do transportů vězni z koncentračních táborů v Letech a Hodoníně u Kunštátu, ale vzhledem k rozšíření tyfové epidemie v obou táborech a uvalené karanténě přistoupila protektorátní správa k organizaci transportů Romů, kteří doposud zůstávali na svobodě.

Podrobnosti o shromaždišti a podmínkách

- **Lokalita stájí:** Sběrným místem se stal areál bývalých stájí jízdního oddílu protektorátní uniformované policie. Tyto budovy stály v Masné ulici nedaleko řeky Svitavy. Dnes již neexistují, ustoupily moderní zástavbě a nacházely se v místech dnešní ulice Zderadova.
- **Způsob svážení:** Protektorátní policie a četnictvo sváželi lidi systematicky z brněnských dělnických kolonií a osad (např. Kostivárna, U Olší, Řádky, Bystrc, Slatina) i ze vzdálenějších míst Moravy. Romové si směli vzít jen nejn nutnější zavazadla.
- **Odebrání identity:** Ihned po příchodu do stájí museli všichni zadržení odevzdat veškeré osobní doklady, cennosti a nepotřebné svršky. Tím byl započat proces úředního zbavení jejich dosavadní identity, který byl v Auschwitz dovršen přidělením vězeňského čísla začínajícím písmenem Z.
- **Katastrofální podmínky uvnitř:** Stáje nebyly vůbec připraveny na ubytování lidí, natož v množství stovek lidí. Celé rodiny včetně novorozenců a starých lidí musely spát na holé zemi, na hromadách slámy nebo přímo v boxech pro koně. Chyběla jakákoliv možnost hygieny, tekoucí voda a lidé dostávali jen minimální přídělky jídla. V provizorním vězení strávili v mrazivém březnovém počasí několik dní.

Přesun na jatka a odjezd

Dne **7. března 1943** byl proces shromažďování ukončen. Zbídačení a vyčerpaní lidé byli pod dohledem ozbrojených dozorců nahnáni k rampě na sousedních brněnských městských jatkách.

Zde na ně čekalo **23 nákladních vagonů** (tzv. „dobyččáků“), do kterých nacisté natlačili celkem **1 038 lidí**. Vagonové dveře byly zvenčí pevně uzamčeny a zajištěny. Vlak z jatek vypravili v noci na 8. března 1943 a směřoval přímo do koncentračního a vyhlazovacího tábora Auschwitz II-Birkenau.

Konkrétní romské rody zasažené transportem

Moravští Romové byli specifickou skupinou, která na našem území žila po staletí, mluvila specifickým dialektem a v meziválečném období se již z velké části usadila. Mezi nejvýznamnější a nejpočetnější rody patřili:

- **Danielovi:** Jeden z vůbec nejstarších a nejvýznamnějších moravských rodů. Pocházeli zejména z oblasti Slovácka a Hané. Z tohoto rodu pochází i řada poválečných romských intelektuálů (např. Bartoloměj Daniel, první romský vystudovaný historik u nás).
- **Ištvánovi / Ištvánovi:** Velmi rozvětvený rod usazený především na jižní a střední Moravě.

- **Malíkoví a Kýrovi:** Rody tradičně spjaté s hudebním řemeslem a kovářstvím na jihovýchodní Moravě.
- **Holomkoví** – významný moravský rod usazených Romů. Z jejich řad pocházel první romský vysokoškolák Tomáš Holomek, jehož většina příbuzných byla zavražděna během války.
- **Vrbičtí a Herákoví:** Další významné usazené rodiny, které nacistická správa evidovala v dělnických koloniích kolem Brna a v obcích na Vyškovsku či Hodonínsku.

Vzhledem k tomu, že nacisté deportovali celé rodiny (včetně dětí a starých lidí), vymřely v Auschwitz celé rodové linie. Tradiční kultura a dialekt původních moravských Romů byly tímto transportem, a všemi dalšími, v podstatě zničeny.

Postoj a role protektorátní správy města Brna a úřadů

Zatímco samotný příkaz k deportaci (tzv. Osvětimský výnos) vzešel od německého velení SS, **samotné provedení, zatýkání a logistika byly plně v rukou protektorátního aparátu**. Postoj tehdejší správy a policie nelze popsat jako pasivní přihlížení, nýbrž jako systematickou byrokratickou spolupráci.

- **Aktivní role české policie a četnictva:** Protektorátní kriminální policie a četnictvo prováděly zatýkání přímo v terénu. Českoslovenští četníci znali místní komunity, věděli přesně, kde rodiny bydlí, a osobně je eskortovali do Masné ulice.
- **Poskytnutí městského majetku:** Magistrát města Brna podřízený protektorátní správě poskytl nacistům pro účely shromažďování areál policejních stájí v Masné ulici a následně rampu městských jatek pro naložení do vagonů.
- **Důsledná byrokracie:** České úřady vedly od roku 1942 velmi přesné registry podle nařízení o „potírání cikánského zlořádu“. Tyto seznamy, které vytvářeli čeští úředníci na základě rasových kritérií, posloužily jako přímý podklad pro sestavení březnového transportu.
- **Lhostejnost veřejnosti a správy:** V dobových dokumentech brněnské městské správy neexistují záznamy o tom, že by se kdokoli z českých představitelů pokusil proti deportaci svých spoluobčanů protestovat. Akce byla úřady i většinovou společností brána jako „očista města od asociálů“.

Rozpočtové opatření

v tis. Kč

Kapitálové výdaje – zvýšení								
ORJ	§	pol.	ÚZ	ORG	Věcná náplň	Upr. rozpočet k 3.8.2026	Úprava rozpočtu +/-	Rozpočet po změně
7200	3326	6351		30069128	Investiční transfery zřízeným příspěvkovým organizacím - Muzeum města Brna, p.o.	0	300	300
					<i>Pamětní deska připomínající transport Romů a Sintů z roku 1943</i>		300	
Financování - zvýšení								
ORJ	§	pol.	ÚZ	ORG	Věcná náplň	Upr. rozpočet k 3.8.2026	Úprava rozpočtu +/-	Rozpočet po změně
1700		8115			Zapojení Fondu rezerv a rozvoje (Rezerva OSP - péče o seniory a osoby se zdravotním postižením)	97 139	300	97 439